

mo sebou, *umění* je to, co je prostřednictvím pravidla. *Přirozenost v uměleckosti* je to, co si samo dává pravidlo – co je prostřednictvím svého vlastního pravidla. (Svoboda v pravidle, pravidlo ve svobodě.)

Když říkám *přirozenost věci, věc sleduje svoji přirozenost, určuje se svojí přirozeností*, tak tím kladu přirozenost proti všemu tomu, co se liší od objektu, co na něm můžeme pozorovat jen jako nahodilé a co si můžeme odmyslet, aniž bychom současně zrušili jeho bytnost. Je to takřka osoba věci, jíž se liší od všech jiných věcí, které nejsou jejího druhu. Proto vlastně k přirozenosti objektu nepočítáme ty vlastnosti, které má společné se všemi jinými objekty, ačkoli tyto vlastnosti také nemůže odložit, aniž by přestal existovat. Výraz *přirozenost* označuje pouze to, čím se určitá věc štává tím, čím je. Například všechna tělesa jsou těžká, ale k *přirozenosti* tělesné věci náleží jen ty účinky tíže, které plynou z její specifické povahy. Jakmile působí tíže na určitou věc sama pro sebe a nezávisle na své zvláštní povaze, pouze jako *všeobecná přírodní síla*, hledíme na ni jako na nějaké cizí násilí, a její účinky se vztahují k přirozenosti věci jako heteronomie. Nechť to objasní příklad. Váza, pohlížíme-li na ni jako na těleso, je podřízena tíži, ale nemá-li se popřít *přirozenost vázy*, musí být účinky tíže modifikovány formou vázy, tj. zvláštním způsobem určeny a touto speciální formou učiněny nutnými. Každý účinek tíže na vázu, který můžeme bez újmy pro její formu vázy zrušit, je nahodilý. Potom tíže působí takřka mimo ekonomii, mimo přirozenost věci, a hned se jeví jako nějaká cizí síla. K tomu dochází, jestliže váza *končí* širokým břichem, protože to vypadá, jako by tíže vzala délce, co dala šířce, zkrátka jako by vládla tíže nad formou, ne forma nad tíží.

Právě tak je tomu s pohyby. Pohyb náleží k *přirozenosti* věci, jestliže nutně vyplývá ze zvláštní povahy nebo z formy věci. Ale pohyb, který věci předepíše obecný zákon tíže nezávisle na její zvláštní formě, je mimo její přirozenost a vykazuje heteronomii.

Postavme těžkého tažného koně vedle lehkého španělského klusáka. Náklad, který je tažný kůň zvyklý táhnout, zbavil jeho pohyby přirozenosti, takže se vleče právě tak namáhavě a těžkopádně i bez vozu. Jeho pohyby nevycházejí z jeho zvláštní přirozenosti, nýbrž prozrazují vlečenou zátěž vozu. Klusák nebyl proti tomu nikdy zvyklý vynaložit větší sílu, než se cítí puzen ve své svrchované svobodě. Každý jeho pohyb je tedy účinkem jeho přirozenosti ponechané sobě samé. Proto se pohybuje tak lehce, jako by neměl vůbec žádnou tíži, po téže rovině, po níž kráčí tažný kůň, jako by měl nohy z olova. „Vůbec si neuvědomíme, že je *tělesem*, natolik jeho zvláštní forma koně překonala obecnou přirozenost tělesa, která se musí podřídit tíži.“ Proti tomu těžkopádnost pohybů okamžitě přetváří v naší představě tažného koně v masu, a vlastní přirozenost koně je v ní potlačena obecnou přirozeností tělesa.

Pohlédneme-li letmo na živočišnou říši, vidíme, že krása zvířat se zmenšuje v témže poměru, v němž se přibližují mase a zdají se sloužit pouze tíži. Přirozenost zvířete (v estetickém slova smyslu) se projevuje buď v jeho pohybech, nebo v jeho formách, a oboje jsou omezeny masou. Měla-li masa vliv na formu, nazýváme tuto formu těžkopádnou; jestliže ovlivnila pohyb, nazýváme ho nemotorným. Ve stavbě těla slona, medvěda, býka atd. je to masa, která se viditelně podílí na formě právě tak jako na pohybech těchto zvířat. Masa se však musí vždy podřizovat tíži, která se má k vlastní potenci organického těla jako cizí potence. Proti tomu vidíme krásu všude, kde je masa zcela ovládána formou a (v živočišné a rostlinné říši) živými silami (do nichž kladu autonomii organického těla).

Je známo, že kůň má nesrovnatelně větší váhu než kachna nebo rak; nicméně je kachna těžká, a kůň lehký; jen proto, že se u obou vztahují živé síly k mase úplně rozdílně. Tam je to látka, která ovládá sílu, zde panuje síla nad látkou. Z živočichů jsou ptáci nejlepším dokladem mého tvrzení. Letící pták je nej-